

13/3

I torsdagens föredrag sade statsministern

enligt stenografiskt referat bl. a. att Dagens Nyheter jämte andra tidningar skulle ha använt samma uttryck om regeringens skatteförslag förra våren som om den kommunistiska kuppen i Tjeckoslovakien för ett par veckor sedan. Sålunda skulle i båda fallen ha talats om "den röda diktaturen". Statsministern ville tydligen genom detta påstående hävda att de borgerligas kritik av den nya tjeckiska regimen icke borde tas alltför allvarligt. Påståendet är emellertid felaktigt. Vill hr Erlander söka visa att han hade rätt eller åtminstone att han varit i god tro, eller vill han erkänna att han talat osanning? Med tystnad borde han inte kunna svara.

D-N
18/3 1948

USA värnar Europa

President Truman har talat öppet och klart. Hans anförande i går anknyter till den stora Rooseveltska traditionen: det klarlägger situationen i världen och ger riktlinjer för USA:s ställningstagande till denna situation. Inför talets märkligaste moment, kravet på införande av allmän värnplikt i USA, tänker man ovillkorligen på Neville Chamberlains tal 1 april 1939, som innehöll samma budskap i fråga om England. Det var då första gången som England genomförde allmän värnplikt i fredstid; nu är det Amerikas tur. Sex månader efter Chamberlains tal hade vi krig; är också Trumans tal, med tanke på att USA nu övertagit Englands roll som demokratins och humanitetens främste vapendragare, ett tecken på att kriget — efter en vilo- eller rättare sagt utmattningsperiod av mindre än tre år — ånyo står för dörren?

Nej, efter all sannolikhet är det inte så. Det finns likheter mellan mars 1939, då Tyskland tog Tjeckoslovakien, och mars 1948, då Rysslands femte kolonn erövrade makten i samma land. Men skillnaderna är trots allt mera väsentliga. Illusionerna var starkare för nio år sedan,

erfarenheten har skärpt sinnet för vad som sker. USA är ojämförligt mäktigare än England var år 1939, en krigisk rysk aktion framstår nu som på lång sikt hopplös, medan den nazistiska attack som utlöste det andra världskriget ägde utsikt att nå sitt mål. Oro, den starkaste oro, är befogad, än mer självfallen är en känsla av det tragiska läge som på grund av den ryska politiken föreligger så kort tid efter nazismens nederlag. Men det finns icke samma skäl till skräck som förra gången då ordet Prag gick över världen som en symbol för våldets triumf; i dagens läge är de fredsönskande staterna mera medvetna om faran, och en av dem är ett kraftcentrum av överträffad styrka.

Den amerikanske statschefen klargör med större bestämdhet än tidigare att hans land "måste förbli tillräckligt starkt för att stödja de länder som hotas av kommunistkontroll och polisregim"; "jag är övertygad", yttrade han vidare, "att USA genom lämpliga medel skall ge de fria nationerna det stöd som situationen kräver" och att "de fria europeiska nationernas beslutsamhet att skydda sig själva skall motsvaras av samma beslutsamhet från vår sida att hjälpa dem att göra det". Dessa ord är från politisk synpunkt talets kärna. Genom sin president, som i detta hänseende kan antas tala för båda de stora partierna, lovar den amerikanska statsledningen att hjälpa de länder som hotas av den ryska expansionen. Det amerikanska folket, till överväldigande flertal

sammansatt av ättlingar från de nationer som ser sin självständighet i fara, uppträder som garant för de delar av Europa som ännu är fria, den amerikanska demokratin — den första i världen — blir de försvaga-de, splittrade och inför övermakten utan stöd utifrån hjälplösa europeiska demokratiernas värn.

Samtidigt med Trumans tal inträffar uppgifter om det första stora europeiska säkerhetsavtalet mellan England, Frankrike, Belgien, Holland och Luxemburg. I anslutning till Förenta nationernas stadgar lovar de fem staterna varandra hjälp vid "väpnat anfall i Europa"; de skall upprätta ett rådgivande organ som skall följa den internationella utvecklingen och förbereda den gemensamma politik som måste föras vid en angreppshandling. Denna pakt innebär ett första steg till europeisk konsolidering, taget på tillskyndan av USA och av betydelse för tryggheten därigenom att den amerikanska republikens resurser står bakom det nya förbundet.

Inför dessa fakta borde en omprövning av den svenska och skandinaviska positionen vara självklar. Några satsar i Trumans tal är i detta sammanhang särskilt värda att övervägas. Han framhåller att påtryckningarna mot Finland utgör en fara för den skandinaviska halvön. Han uttalar att "det finns tillfällen i världshistorien då det är långt klokare att handla än att tveka", ty även om "en viss risk är förknippad med handlandet är det ännu mer riskabelt att uraktlåta att handla". Den satsen gäller sannerligen för de

skandinaviska folken; den risk som följer med fasthållandet vid grund-satsen att inte göra eller förbereda något är oändligt mycket större än den risk som följer med en strävan till samarbete med andra hotade stater. Truman fastslår slutligen att hans förslag och paroller avser att säkra freden och att Ryssland nu såsom förut är välkommet att inta sin plats inom en internationell säkerhetsorganisation, värd detta namn. Han klargör därmed på ett sätt som icke borde kunna missförstås att syftet med sam-verkan är fred. Det är oenig-heten och isoleringen som inbjuder till angrepp.

19/3

Dubbelspråkigt parti

Inför kommunistkuppen i Tjecko-slovakien var den svenska socialde-mokratins reaktion till en början yt-terst oklar. Under de avgörande da-garna kommenterades händelserna i Morgon-Tidningen huvudsakligen genom uttalanden på kåserispalten, som redan genom sin skämtsamt iro-niska form verkade pinsamma. Något senare inträdde en förändring. Statsministern och andra ledare in-om partiet tog med större skärpa än förut avstånd från kommunismen, och övergreppen i Tjeckoslovakien stämplades som ett förräderi mot demokratin. Tyvärr synes emellertid denna hållning redan hos många ha givit plats för den vacklan och den tvetydighet som på senare tid i regel kännetecknat den svenska socialdemokratins ställningstagande till det parti som omväxlande benäm-nes med det välvilliga ordet "arbeta-parti" och det berättigat förakt-liga ordet "femte kolonn".

Statsministern höll för några da-gar sedan (den 11 mars) ett tal, i vil-ket han bland annat gick in på den tjeckiska frågan. Han fördömde kup-pen i Prag, men anknöt underligt nog — enligt Dagens Nyheters ste-nografiska referat — till detta för-dömmande ett häftigt angrepp på den icke-socialistiska pressen i Sverige. Denna press — bland de nämnda tidningarna var Dagens Nyheter — hade enligt hr Erlander lika inten-sivt kritiserat fjolårets skatteförslag som den tjeckiska revolten, i båda fallen hade bland annat använts ut-trycket "den röda diktaturen". Beskyllningen är fullkomligt sannings-lös; påpekandet av detta förhållan-de i Dagens Nyheter förra lördagen har icke föranlett någon förklaring eller någon ursäkt av statsministern, varför denne får antas fasthålla vid ett bevisligen osant påstående. Lika väsentligt är att denna osanning tjä-nade det taktiska syftet att fram-ställa den icke-socialistiska kritiken av kommunistaktionen i Prag såsom föga allvarligt menad. Bilden av statsministerns uppträdande fullän-das av påpekandet att han icke med ett ord vände sig mot kommunist-sympatierna inom det egna partiet. Det gamla spelet fick fortsätta: den ene socialdemokraten angriper kom-munismen, den andre lierar sig i tal och skrift med rörelsen — och in-gendera låtsas om vad den andre gör.

Samma taktik kommer till synes i Morgon-Tidningens ledare i sön-dags. Det talas om "panik" och "krigspsykos" inom den icke-socia-listiska pressen. Att denna press framhåller det skärpta läget och kräver beredskap i olika former blir alltså skrämselfpropaganda och krigs-hets. Enligt samma terminologi är president Truman, den brittiske socialdemokraten Bevin, ja, över hu-vud socialisterna i hela det Väst-europa som nu håller på att enas panikspridare och krigshetsare. Det är exakt samma propaganda som sedan länge begagnats av kommu-nismen i och utanför Ryssland — men den begagnas nu av svenska socialdemokrater.

Onsdagens tal av hr Höglund ger ytterligare ett bidrag till läget. Hr Höglund fördömde dem som ville splittra "arbetarrörelsen" och talade om nödvändigheten av "arbetarklas-sens" seger. Uppenbart för envar är att orden "arbetarrörelse" och "arbetarklass" avser att betona soci-aldemokratins och kommunismens samhörighet. Hr Höglund företräder alltså en ståndpunkt som på det skarpaste strider mot statsminis-terns, och han måste i hr Erlander se en av de "reaktionärer" som sö-ker "splittra arbetarklassen". Men naturligtvis angriper han ej hr Er-lander, lika litet som hr Erlander angriper hr Höglund — det är ett fruktbärande samarbete som här be-drives. Enligt hr Erlanders torsdags-tal har kommunismen "ställt sig utanför den demokratiska gemens-skapen" — ännu ett bevis på sam-spelets sällsamma precision.

Utan tvivel står de flesta svenska socialdemokrater främmande för kommunismen och känner sig helt lojala mot Sverige. Men just därför är den nuvarande situationen så orimlig och så förödningssjuk. Inom partiet och under dess skydd får ett stort antal halvkommunister driva sin propaganda; bakom hr Höglund och Branting står den långa rad av underhuggare som just under den senaste tiden avslöjat sig själva och därmed också sitt parti. Då från icke-socialistiskt håll denna halv-kommunism angripes svarar man med indignerade protester och pekar på hr Erlanders välsinnade ut-talanden. Då på kommunistiskt håll statsministerns avståndstagande från kommunismen beklagas uppträder hr Höglund och hans män som trös-tare och garanter för enheten.

Skulle inte de båda herrarna kunna försöka sig på ett ensemblespel vid en och samma föreställning?